

Archeologienota

Sint-Niklaas – Heilige Familie 2022

Programma van maatregelen

RAPPORT

Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek

247

Project

Sint-Niklaas – Heilige Familie 2022

Projectcode Agentschap Onroerend Erfgoed

2022F89

Uitvoerder project

Erfpunt – team Onderzoek

OE/ERK/Archeoloog/2016/00101

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Auteurs

Thierry Van Neste, Rani Evaert

Wetenschappelijke begeleiding

Erfpunt - team Beheer

© Erfpunt – team Onderzoek, 2023

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Erfpunt.

Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN 0778-3841

Erfpunt - team Onderzoek

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Tel +32 (0)3 778 87 59

onderzoek@erfpunt.be

www.erfpunt.be

www.facebook.com/Erfpunt

<https://sketchfab.com/Erfpunt>

1. Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

In het kader van de omgevingsvergunning werd enkel een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van de resultaten hiervan kan gesteld worden dat binnen het projectgebied geen waardevolle archeologische site aanwezig is en dat er geen verdere maatregelen moeten getroffen worden in het kader van archeologisch erfgoed. Het uitgevoerde vooronderzoek kan dientengevolge als volledig beschouwd worden.

2. Aanwezigheid van een archeologische site

Historische kaarten wijzen duidelijk op een gebrek aan bebouwing gedurende de 17de en vroege 18de eeuw. Waarschijnlijk was er sinds de 15de eeuw sprake van bolle akkers waarvan de grens min of meer centraal van noord naar zuid liep. Het oostelijke deel hiervan maakte deel uit van twee aparte percelen. De begrenzing lijkt in de loop van de 17de of 18de eeuw te verdwijnen. Doorheen het projectgebied liep namelijk – zeker op het einde van de 18de eeuw – een dreef tussen het *Hoff te Bouclants/Kasteel van Boneem* en het klooster van de paters Recolletten. In de late 18de eeuw verscheen de eerste bebouwing aan de kant van de Hofstraat, aan het begin van de 19de eeuw gevolgd door gebouwen in het zuidelijke deel van het projectgebied. Vanaf de 20ste eeuw was er sprake van een “explosie” van nieuwbouw waarbij grote delen van het projectgebied ingenomen werden door gebouwen die veelal voorzien waren van kelders. Ter hoogte van deze kelders dient geen resterend archeologisch erfgoed meer verwacht te worden. De precieze mate van verstoring die gepaard ging met de overige bouwwerken (funderingen, rioleringen, nutsleidingen, ...) en/of de omgevingsaanleg (vb. inrichting speelplaatsen) is minder eenduidig te bepalen, dan wel onbekend. Omwille van de vele ingrepen kan wel redelijkerwijs uitgegaan worden van enige mate van verstoring. Ook het digitaal hoogtemodel – in combinatie met een plaatsbezoek – wijst op een hoge mate van verstoring tussen de gebouwen in.

We beschikken niet over concrete informatie over de invulling van het projectgebied vóór de 17de eeuw. Naar analogie met andere sites in Sint-Niklaas en het Waasland kan vermoed worden dat de percelen vanaf omstreeks de 15de/16de eeuw deel uitmaakten van de bolle akkers die de ruimere omgeving kenmerkten. Mogelijk werd dit voorafgegaan door kleinere landbouwpercelen die terug kunnen gaan tot de 12de/13de eeuw en typerend zijn voor de omgeving van bewoningskernen binnen het Waasland. Vanwege de nabijheid van de historische kern van Sint-Niklaas kan de aanwezigheid van middeleeuwse bewoningssporen echter niet uitgesloten worden.

Binnen noch in de ruime omgeving van het projectgebied zijn aanwijzingen gevonden voor een gebruik gedurende de metaaltijden of Romeinse tijd. De dichtstbijzijnde sites met dergelijke resten bevinden

zich reeds op anderhalve kilometer afstand (Belsele – Watermolenwijk¹, Sint-Niklaas – Witte Molen²). Archeologische onderzoeken in de nabije omgeving wijzen eerder op de afwezigheid hiervan, waardoor hiervoor algemeen een lage verwachting vooropgesteld kan worden.

Voor resten uit de steentijd wordt een uiterst lage verwachting vooropgesteld. Enerzijds dient gewezen te worden op de hoge mate van bebouwing en verstoring binnen het grootste deel van het projectgebied waardoor de kans op een goede bodembewaring zeer klein is. Anderzijds wijst onderzoek op het belang van de nabijheid van open water voor de aanwezigheid van steentijd artefactensites³. Hierbij lijkt de afstand van ± 250 m de bovengrens te zijn⁴. Aangezien de dichtstbijzijnde waterloop pas 526 m verder terug te vinden is, beperkt deze factor eveneens de waarschijnlijkheid.

Algemeen kan gesteld worden dat er een zeer lage archeologische verwachting geldt, met een mogelijke uitzondering voor middeleeuwse sporen.

3. Waardering van de archeologische site

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kon niet concreet vastgesteld worden of er al dan niet sprake is van een archeologische site.

4. Impactbepaling

Omwille van het behoud van de meeste gebouwen en een groot deel van de bestaande infrastructuur, alsook door de aanwezigheid van recente ondergrondse infrastructuur (kelders, septische en waterputten, funderingen, ...) kan gesteld worden dat de geplande werken in een zone van $\pm 5\,016,04$ m² geen enkele impact zullen hebben.

Hoewel het binnenplein heringericht zal worden, dient de impact hiervan sterk geminimaliseerd te worden. Zo is er reeds sprake van een ingericht binnenplein en kon op basis van het digitaal hoogtemodel en plaatselijke vaststellingen geconcludeerd worden dat deze zone reeds verstoord werd in het (recente) verleden. Aangezien de herinrichting hoofdzakelijk zal bestaan uit de inrichting van grasvelden en de aanleg van waterdoorlatende verhardingen is het uitermate onwaarschijnlijk dat dieper zal gegaan worden dan de bestaande bouwvoor. Omwille van de reeds aanwezige verstoringen en de beperkte diepte van de geplande werken, kan in principe gesteld worden dat ook hier geen impact zal plaatsvinden. Aangezien de locatie en mate van verstoring niet met 100 procent zekerheid

¹ Van Vaerenbergh 2011.

² Van Neste, Evaert & Lauwers (in voorbereiding).

³ De Bie *et al.* 2019, 49; Van Gils *et al.* 2019, 7; Van Gils *et al.* 2019, 38.

⁴ Van Gils & Meylemans 2017.

5. Bepaling van maatregelen

Op basis van de beschikbare gegevens kan voor het projectgebied algemeen een (erg) lage archeologische verwachting vooropgesteld worden. Daarenboven zal de werkelijke impact van de geplande werken overwegend beperkt tot ronduit verwaarloosbaar zijn. Slechts op enkele locaties zullen de werken een ernstige impact hebben. De gezamenlijke oppervlakte hiervan is echter beperkt tot slechts $\pm 581 \text{ m}^2$. Waar dit sowieso een zeer beperkte oppervlakte is om potentieel te hebben voor een bijkomend onderzoek, is deze oppervlakte bijkomend opgedeeld in drie afzonderlijke zones.

Omwille van de zeer lage archeologische verwachting, alsook vanwege de algemeen beperkte impact van de geplande werken, kan gesteld worden dat een verder archeologisch onderzoek niet te verantwoorden is.

Dit advies doet geen afbreuk aan de meldingsplicht, zoals vermeld in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet.